

עידן גונן, שבט "אחוה", הנהגת מרכז

פעולה ליום ירושלים

מטרות:

1. החניך יסביר מהי ירושלים מבחינתו ובשבילו ויבין את חשיבותו ומשמעותה לעם היהודי לאורך ההיסטוריה.
2. החניכים ילמדו דברים חדשים ועובדות מעניינות על ירושלים בכל תקופותיה.
3. כל חניך יתרום מעצמו דעותיו וידיעותיו בנושא לשאר הקבוצה, תוך כדי כך שכולם מביעים את דעתם.

מתודה:

מסע בתקופות ירושלים - החניכים יעברו וילמדו על תקופות שונות מירושלים, החל מתקופת האבות ועד ימינו, כאשר יושם דגש על אירועים חשובים שקרו, הזיקה לארץ ולירושלים, ויבאו בפני החניכים סיפורים, שירים ומקורות מעניינים שנכתבו על העיר. בכל תקופה אתן רקע על מה שהיה בתקופה, על מה שהיתה הארץ ומה שהיתה ירושלים ובנוסף החניכים יעברו משימות שונות הקשורות לירושלים.

מהלך הפעולה: אני קורא קטע קצר על ירושלים מתוך הספר "ירושלים עיר ועם" ואחריו מתחיל את הפעולה: "ירושלים היא מציאות, היא מושג. ירושלים היא כיסופים, ירושלים היא היסטוריה, ירושלים היא שלמטה, ירושלים היא שלמעלה, ירושלים היא נשמת האומה, ירושלים היא גופו של ישראל, ירושלים היא בירת ישראל, ירושלים היא הקומט שבשחור העין. ירושלים היא מרכז העולם. ירושלים היא עבר הווה ועתיד-חלום שנתגשם."

1. "בום פתיחה"- הבעת משאלה- כל חניך רושם על דף את המשאלה שלו שם את הדף בתוך כוס ועל הדף ממייס שעווה של נר, כל אחד ישמור את הכוס הזאת ומתי שהוא ילך לכותל המערבי, אפילו גם אם בעוד כמה שנים, הוא ישים את הכוס בכותל, או לפחות יזכור את המשאלה שהביע ושם בכוס ויביע אותה בכותל.

2. תקופת האבות- אברהם אבינו מקבל בבראשית ברכה ממלכי-צדק מלך שלם, החניכים יקבלו שמות של ערים קדומות בתנ"ך מתקופת האבות ויצטרכו למצוא את העיר עליה שולט מלכי-צדק, אומר להם כי העיר בה שולט מלכי צדק באותה תקופה היא ירושלים רק שיש לה שם אחר והם יצטרכו לנחש לפי שמות הערים מהי ירושלים. אחר כך אציג את העובדה שהשולט על שלם (ירושלים באותה תקופה) הוא מלך ששמו מלכי-צדק, דבר שבא להדגיש את חשיבותה וייחודה של העיר-עיר צדק.

3. ירושלים עיר דוד- בערך כ-1000 לפנה"ס, החלה מלוכתו של דוד, אז היתה זו תחילת פריחתה של ירושלים, דוד המלך קבע בה את בירת ממלכתו ובנו שלמה בנה בה את בית המקדש. קדושתה של העיר נקשרת למסורת על הצלת עם ישראל ממגפת הדבר בתקופת דוד. נצא החוצה לשחק

תופסת, כאשר אני התופס שמייצג את מחלת הדבר והחניכים הם עם ישראל, התופסת היא מעין תופסת הצלות כאשר, חניך תפוס יכול להינצל כאשר חניך אחר נוגע בו ואומר ירושלים.

4. תקופת בית שני – כשבעים שנה לאחר חורבן בית המקדש הראשון, נחנך בירושלים בית המקדש השני. מעמדה של ירושלים היה של עיר מקדש בעלת זכויות מיוחדות, העם באותו תקופה חזר מהגלות כפי שהתירה הכרזת כורש מלך פרס ושיקם את ירושלים, הבנייה מחדש של בית המקדש ושיקום ירושלים חיזקו את הקשר הרוחני והדתי של העם לעיר. באותה תקופה כאשר שבו הגולים לארץ התנכלו להם השומרונים וטענו כי הבנייה של בית המקדש אינה חוקית, עם ישראל נאלץ לעצור את הבניה ולהשיג אישור הדרוש לבניה, בשבת מוחבא איפה שהוא האישור לבניה, על החניכים לחפש יחדיו ולמצוא את אישור הבנייה כדי שיוכלו להמשיך במלאכת הבניה.

5. איליה קפיטולינה – בית המקדש נשרף ע"י הרומאים, ירושלים חרבה, והעיר התרוקנה מתושביה. העיר נמחקה כמעט לחלוטין מלבד חלק מחומות הר הבית, הכותל המערבי, ושלושת המגדלים במערב העיר באזור שער יפו של ימינו. העיר נקראה מעתה ע"י הרומאים איליה קפיטולינה. כדי להראות את הקשר החזק של העם וזיקתו לעיר כבר אז יקבלו שתי קינות שנכתבו על החורבן, קינות שממחישות את כאב העם על החורבן. כל חניך יגיד מה הוא מבין ולמד מהקינות הללו:

אשרי האיש אשר לא נולד	”...כי הנה את רואה
ואנחנו החיים אוי לנו	את מקדשנו שומם
ואשר הגיע אל ירושלים	ואת מזבחנו הרוס
	ואת היכלנו חרב.
או אשר נולד וימות	עבודתנו בטלה
הרואים בצרת ציון	ושיר תהילתנו נשתתק
ואתה ירח כבה רוב אורך	ורוממותנו פסקה
ואור ציון חשך	וכינורנו הושפל...” (חזון עזרא, ח, כ-כב')
וזרקתם אתם השמימה	
שמור אתה את ביתך” (חזון ברוך א' פרק י)	

6. ”אם כל הכנסיות” – הנצרות הפכה לדת הקיסרות הרומית ובערך בשנת לספירה 326, הורה הקיסר הרומי, למצוא את המקום בירושלים בו נצלב ישו ושבנו לפי המסורות הנוצריות גם קם לתחייה-ולבנות בו כנסייה מפוארת, כך נבנתה בירושלים כנסיית הקבר הקדוש. מאותה תקופה יש תיאור של העיר מצליין צרפתי אלמוני שכונה “הנוסע מבורדו”, בשבת מפוזרים עובדות

וממצאים על ירושלים באותה התקופה על החניכים למצוא כמה שיותר ממצאים ותיאורים של ירושלים באותה התקופה.

7. ירושלים המוסלמית- בתחילת 638 נכנעה ירושלים הביזנטית בפני הכוח של המוסלמים, הם הביאו עימם לארץ ולירושלים את שפתם ואת דתם החדשה. קדושתה של ירושלים לא היתה דבר מובן מאליו מלכתחילה למוסלמים, ורק לאחר דורות עוצב הדבר בשורה של מסורות ואגדות. הח'ליף המוסלמי עמר היה הראשון שביסס את קדושתה של ירושלים למוסלמים, הוא הורה לבנות את מסגד אל-אקצה, כך שהתפילה משם תכוון היישר למכה, בשלהי המאה ה-7 בנה את כיפת הסלע. בזמנו נולדה המסורת על מסעו הלילי של מוחמד לירושלים ועל המראתו השמימה. החניכים יקבלו משימה ללכת לשאול על איזו חיה עי"פ המסורת המוסלמית עלה מוחמד לשמיים, ולאסוף פרטים נוספים כל דבר שמישהו יודע על עלייתו של מוחמד לשמיים.

8. ירושלים בתקופת המנדט הבריטי- שלושים שנה שלטו הבריטים בירושלים, הם יצאו ממנה כאשר שלטונם דעך וויתרו עליה בשל החלטתם לעזוב את הארץ, בעיצומה של מלחמה קשה בין הערבים ליהודים בארץ. תקופת השלטון הבריטי התאפיינה בין השאר בהרחבה ניכרת של השטח הבנוי, החניכים כדי להמחיש את ההרחבה והבניה של העיר באותה התקופה יבנו יחד כל הקבוצה מבנה כלשהו שהם ירצו שיהיה בעיר. (הם יקבלו סנדוד וחבלים ויוכלו להשתמש בכל דבר מהטבע ולבנות כל דבר שירצו).

9. ירושלים החצויה- בבוקרו של יום ראשון 30 בנובמבר 1947, לאחר שנודע על החלטת עצרת האו"ם מהלילה הקודם להקים מדינה יהודית בא"י, גורל ירושלים היה להיחשב כשטח בינלאומי בחסות האו"ם. ערביי ירושלים היו מאוכזבים ומתוסכלים והחלו במארבים והתקפות שני אוטובוסים של אגד הותקפו בין פתח תקווה ללוד, והיה זה הדבר שסימל את תחילתה של מלחמת העצמאות. במהלך המחצית הראשונה של שנות ה-50 קיבלה ירושלים הישראלית יותר ויותר צביון של בירה. כל חניך מקבל דף ועט ושואל 5 אנשים למה ירושלים לדעתם היא עיר הבירה שלנו, ומה מייחד אותה כעיר הבירה.

10. ירושלים המאוחדת- תשע-עשרה שנים היתה ירושלים עיר חצויה, עיר ש"בליבה חומה" כמאמר השיר "ירושלים של זהב" של נעמי שמר. מצב זה בא לקיצו במלחמת ששת הימים. במשך שלושה ימים סערו הקרבות בירושלים, ובסופם אוחדה העיר בשלטון ישראל. בכ"ח באייר תשכ"ז-7 ביוני 1967, הונף דגל ישראל מעל הכותל המערבי. כל חניך יקבל את מילות השיר ירושלים של זהב של נעמי שמר ויבחר משם מילה אחת שמסמלת מהי בשבילו ירושלים. נדבר קצת על מהי ירושלים בהקשר לכל מה שעברנו בפעולה, וכל חניך יסביר מלבד מהי בשבילו והמילה שמסמלת גם מה הוא למד מהפעולה על ירושלים.

לסיכום הפעולה- נאומו של שר הביטחון אז משה דיין לאחר כיבוש ירושלים: **"צבא הגנה לישראל שיחרר הבוקר את ירושלים. איחדנו מחדש את ירושלים המבותרת, את בירת ישראל השסועה. חזרנו לקדושים שבמקומותינו, חזרנו על מנת שלא ניפרד לעולם."** ובהמשך נאומו נקודה חשובה מאוד- **"לשכננו הערבים אנו מציעים גם בשעה זו, ואף ביתר תוקף בשעה זו, יד לשלום. ולבני הדתות האחרות, הנוצרים והמוסלמים, הנני מבטיח כי ישמרו מלוא החופש וכל זכויותיהם הדתיות. לא באנו לירושלים לכבוש קודשי אחרים ולא להצר רגלי בני דתות אחרות, אלא להבטיח שלמותה ולחיות בה עם האחרים באחוה."**